

även andra statsorgan med vissa befogenheter finnas, föreligger en inskränkt el. konstitutionell m. Vanligast i nutiden är den parlamentariska m., då de monarken rättsligen tillkommande befogenheterna i realiteten utövas av en ansvarig regering, som ser sitt främsta stöd i folkrepresentationen el. någon del av denna. (H. T.-n.)

Monarkianer, en vid slutet av 2:a årh. inom gamla kyrkan framträdande riktning, som mot gnostisk triteism och logoslära ville hävda Guds enhet och allenaväld (*monarchi'a*). Somliga, de s. k. adoptianerna, betraktade Kristus som en blott människa, uppfylld av en operonlig gudomlig kraft (*dy'namis*) el. så att säga adopterad av Gud. Andra, de modalistiska m. (patripassianerna), menade, att Kristus (sedermäta också Anden) blott vore ett sätt (*modus*), på vilket Gud själv framträdde. Jfr Antitrinitarier och Kristologi. E. Nwn.

Monarkomåker (av grek. *mo'narchos*, enväldshärskare, och *ma'che*, strid), en grupp franska, skotska och spanska skriftställare i slutet av 1500-talet, som bekämpade den absoluta monarkien och hävdade folksuveräniteten samt i sina stridsskrifter t. o. m. fördömda tyrannmord. Jfr R. Treumann, »Die Monarchomachen» (1895).

Monastërium, kloster, klosterkyrka.

Monastir, stad i Sydserbien, Jugoslavien, se Bitolj.

Monazit, ett vanl. gult, brunt, rött el. grönt, hartslänsande, monoklint kristalliserande mineral, som utgöres av ett toriumhaltigt ($\frac{1}{2}$ —20 % ThO₂) fosfat av cerium m. fl. sällsynta jordartsmetaller med hårdheten 5—5.5 och spec. v. 4.77—5.47. M. förekommer dels i graniter och pegmatiter, dels som ur dylika bergarter utvittrad lös sand. De ekonomiskt viktiga fyndigheterna utgöres av sådan monazitsand. Marknadpriset bestämmes av toriumhalten (i den saluförda produkten vanl. 6—10 % ThO₂). Världproduktionen 1927 var omkr. 500 ton m., mest från Brasilien (Espirito Santo och Bahia) och Indien (Travancore). Se även Cerit och Torium. N. Zn.

Mon bijou [mä bi'zo'], fr., se Bijou.

Monbu'ttu (Mangbetu), en grupp rätt heterogena men genom en härskande klan till en enhet sammanhållna stammar, omkr. 1 mill., mellan övre Uëlle och Aruvimi i Belgiska Kongo. Deras närmaste grannar i n. äro asande (niam-niam, se d. o.). Språkligt höra de till Sudanfolken, dock visar ordbildningen starka spår av bantuinflytande. Till sitt yttre äro däremot de äkta m. mera ljusthyade än negrerna och ha ofta rikligare skäggväxt än dessa (hamitisk inblandning?). Jfr färgpl. Afrikanska folk (bd I, vid sp. 224). Bananen är huvudnäring; förr voro de även, vilket framgår av Schweinfurths skildringar, ivriga kannibaler. M. äro skickligna smeder, krukmakare och husbyggare. Hyddorna äro rektangulära, och särskilt berömda äro de väldiga, öppna församlingshusen. Innan m. kommo under belgisk kontroll, ägde de en rätt stark statsbildning med despotiskt regerande storhövdingar i spetsen. — Litt.: Schweinfurths (1870) och Junkers (1889—91) reseskildringar; C. von Overbergh, »Les

mangbetu» (»Collection de monographies ethnographiques», 4, 1909); H. Baumann, »Die materielle Kultur der Azande und Mangbetu» (Baessler-Archiv, bd XI, 1927, med litt.-förteckn.). K. G. L.

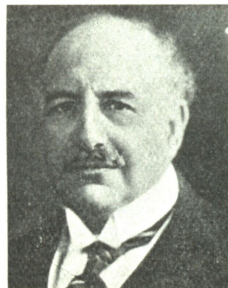
Monceaux [mä'sä'], Paul, fransk litteraturhistoriker (f. 1859), prof. i Alger 1884, senare prof. i latinsk litteraturhistoria vid Collège de France. Han har bl. a. utgivit praktverket »Restauration d'Olympie» (1889; tills. m. arkitekten V. Laloux), »Histoire littéraire de l'Afrique chrétienne» (7 bd, 1901—23) samt den populära »La vraie légende dorée. Relations de martyre» (1928). J. C.*

Moncey [mä'sä'], Jeannot de, hertig av Conegliano, fransk krigare (1754—1842). Var advokatson, utmärkte sig i revolutionskrigen och blev 1794 divisionsgeneral. Han bistod Napoleon vid brumairekuppen 1799 och deltog 1800 i slaget vid Marengo. 1801 miste M. för en tid sitt befäl men blev 1804 marskalk och 1808 hertig. M. deltog från 1808 i kriget i Spanien. Efter restaurationen blev M. 1814 generalinspektör för gendarmeriet och pärr, var 1823 armékårschef under kriget i Spanien och blev efter julirevolutionen 1830 guvernör i Invalidhotellet. Fr. biogr. av hertigen av Conegliano (1901).

Monck [mä'k], George, se Albemarle.

Moncullo (M'Kullo, Monkullo), nära Massaua i ital. kolonien Eritrea (se karta vid d. o.), var Evangeliska fosterlandsstiftelsens första missionsstation i Östafrika, gr. 1879 av missionär B. Lundahl och länge ett centrum för missionen men har numera knappast någon betydelse. G. Lbrg.

Mond [mä'nd], sir Alfred, sedan 1928 viscount Melchett, engelsk industriman och politiker (1868—1930), son till L. M. Blev 1894 advokat och 1895 en av direktörerna i firman Brunner, Mond and co., senare även styrelseordf. i Mond Nickel co. och ledare av nickeltrusten. Han var 1906—10, 1910—23 och 1924—28 led. av underhuset och tillhörde där till 1926 det liberala partiet men slöt sig sedan, missnöjd med Lloyd Georges jordprogram, till de konservativa.

Dessförinnan hade han länge tillhört Lloyd Georges intima politiska vänkrets och suttit i hans kabinet dec. 1916—okt. 1922, först som minister för offentliga arbeten, från april 1921 som hälsovårdsminister. Han blev baronet 1912 och pärr (viscount Melchett) 1928. I tillkomsten av »skyddsavgifter» (1920) till den brittiska kemiska industriens stöd hade han betydande andel, och mot slutet av sin levnad var han anhängare av tullskyddsprogrammet »frihandel inom riket». Stort upseende väckte M:s initiativ 1928 till en konferens mellan arbetsgivare och fackföreningsledare om samverkan för gemensamma intressen och åtgärder för tryggnad av största möjliga arbetsfred. Denna s. k. mondism vann efterföljd även utomlands, bl. a. i Sverige. M. verkade ivrigt